

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש

וילך

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט
(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

לזכרון

הצדקנית הרבנית מרת חנה ע"ה שניאורסאהן

בת הצדקנית הרבנית מרת רחל ע"ה

ובת הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה ע"ה

נפטרה ביום השבת קודש, ו' דעשי"ת, בעלות המנחה

שנת ה'תשכ"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

אמו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved Ones
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:
<http://www.torah4blind.org>
TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלילה".

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

הקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

א. פירוש רש"י ל"כי אתה תבוא..." והשאלות על כך

מן הפסוק¹, ויקרא משה ליהושע ויאמר אלי... חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע ה'... ואתה תנחילנה אותם, מצטט רש"י את המילים, "כי אתה תבוא את העם הזה", ומפרש: "ארי את תיעול עם עמא הדין² (=כי אתה תיכנס עם העם הזה). משה אמר ליהושע: זקנים שבדור יהיו³ עמך, הכל לפי דעתך ועצתך. אבל הקדוש ברוך הוא אמר ליהושע: כי⁴ אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם⁵ - תביא על כרחם..." (כדלהלן בסעיף ד').

מהו הקושי בפסוק, שבגללו צריך רש"י לצטט את לשון התרגום ולהרחיב כל כך בפירושו?

לפי דברי המפרשים⁶, רוצה רש"י לתרץ את הסתירה בין שני הפסוקים - וכלשון הגמרא⁷: "כתיב כי אתה תבוא וכתוב כי אתה תביא". והתירוק הוא⁸, כנאמר בגמרא, שאין ("תבוא") מדובר על דברי משה ליהושע ("זקנים שבדור יהיו עמך..."), ושם מסופר מה שהקב"ה אמר ליהושע ("תביא עלי כרחם...").

(1) פרשתנו לא, ז.

(2) לשון התרגום. וראה לקמן הערה 17.

(3) בדפוס ראשון דרש"י: שכינה עמה'. ובדפוס שני: עמוד עמה.

(4) פרשתנו שם, כג.

(5) הטעם שרש"י מעתיק גם תיבות אלו* ("אל.. להם") - שלכאורה הו"ל להעתיק רק התיבות, כי אתה תביא (את בני ישראל), כמו שלא העתיק בהד"ה התיבות מן הכתוב כאן, אל.. להם" - כי ר"י מתיבות אלו ראי' שהם דברי הקב"ה (ולא דברי משה) כפרש"י שם**.

(6) ראה רא"ם, דבק טוב ושי"ח כאן.

(7) סנהדרין ת, א. ועד"ז בוהר פרשתנו רפד, א.

(8) ורש"י מקדים פירוש התרגום ש, אל יעלה על דעתך .. שצריך שיתפרש כי אתה תבוא את העם הזה פועל יוצא (כמו "תביא") כו" - רא"ם כאן. ולהעיר מתיב"ע כאן: מתמני כו'.

אך בפשטות קשה להסביר כך את דברי רש"י, כי:

(א) אם כך, צריך היה רש"י להתחיל את פירושו במילים, "ולהלן הוא אומר כי אתה תביא...".⁹ כפי שהוא כותב במקומות אחרים¹⁰? (ב) רש"י היה צריך לצטט ב"דבור המתחיל" רק את המילה "תבוא"¹¹, או "תבוא את העם"¹², ומדוע הוא מצטט את כל המילים, "כי אתה תבוא את העם הזה"?

(ג) והעיקר: קושי זה אינו מתעורר כלל לפני שלומדים את הפסוק המאוחר יותר, "כי אתה תביא...". רש"י לא היה צריך אפוא להתעכב בפסוקו על ענין זה, אלא בפסוק, "כי אתה תביא...". שבו מתעוררת הסתירה¹³?

ב. "אתה תבוא את העם הזה" - חיזוק ליהושע

ההסבר לכך הוא: בצטטו ב"דבור המתחיל" גם את המילה "כי אתה תבוא...", מדגיש רש"י שהמילים "אתה תבוא את העם הזה" מהוות סיבה לנאמר לפני כן בפסוק - "חזק ואמץ",

וקשה: כיצד מהווה העובדה שיהושע ייכנס לארץ ישראל יחד עם כל ישראל - אתה תבוא את העם הזה" - סיבה ל"חזק ואמץ"?

[בדוחק ניתן היה להסביר, שזהו ההמשך לדברי החיזוק של משה רבינו לנכד ישראל, שבהכנסם לארץ ישראל לא יבהלו מן, הגוים

(9) כבלקח טוב (פס"ז) עה"פ. או כהלשון בסנהדרין

(והר"ם שם).

(10) לדוגמא (בפרשה הקודמת) - פרש"י נציבים כט, כ.

(11) וגם בגמרא (ובוהר) לא העתיק כ"א, כי אתה

תבוא**.. וג"ז שמעתיק, כי אתה" י"ל שהוא

רק סימן לאיזה כתוב הכוונה. ולהעיר שבוהר הלשון

"ולבטר תביא" (ולא, כי אתה תביא).

(12) מכיון שעפ"י משנתה הפירוש ד, את" (עם).

(13) ע"ד פרש"י שבהערה 10.

(* אבל בדפוס ראשון דרש"י. וכן בכמה כתי"ר רש"י - בני ישראל (נר). ** ברמב"ן שם (וראה גם רא"ם שם) גרס ברש"י: כמו שחפודש אל הארץ אשר נשבעתי להם ואנכי אדל" עמך. וראה שקו"ט במיני תרגומא שם.

(ה'תנש"א), וואָס אידן האָבן איר אָנגערופן (און מפיץ געוועזן) מיטן ר"ת "אראנו נפלאות".

(משיחת יום ד' פ' ברכה, ז' תשרי תנש"א)

ויה"ר – והוא העיקר – שכאו"א מאתנו יהי"ש, שליח" לבשר לעצמו, לבני ביתו ולכל היהודים בסביבתו, כי "הנה זה בא"¹, "הנה אלוקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"² (ב"פ זה³), והנה דוד מלכא משיחא, וכי אליהו הנביא כבר יום קודם ה' בטבריא⁴ ובישר אודות ביאת משיח צדקנו.

ויש לומר, דכיון שמשח יוכל לבוא בכל יום, "אחכה לו בכל יום שיבוא"⁵, ואליהו הנביא צריך לבשר יום קודם על ביאת המשיח – מגיע אליהו הנביא לטבריא בפועל ממש כל יום ומבשר על ביאת המשיח (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב ד"א, אחכה לו בכל יום שיבוא" – גם לאלו שאין אומרים זאת בדיבור (כמנהג חב"ד)⁶, אלא חושבים ע"ז, ובפרט כאשר אומרים במזמור תהלים הידוע⁷ "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי".

... ובזה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה זו – הן מצד המזמור תהלים שבו אומרים "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתי", והן מצד השלימות דארבעים שנה שאז כבר "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ובפרט לאחרי שכבר נכנסו (ושבעה ימים) בשנת הנ"א (ה'תנש"א), שנקראה (והופצה) ע"י בני ישראל בר"ת "אראנו נפלאות".

לקוטי

האלה", כנאמר לפני-כן, חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם"¹⁴. כך גם כאשר משה רבינו מורה ליהושע שייכנס לארץ ישראל הוא מחזקו לא להבהל מן הגויים האלה"¹⁵.

אך פירוש זה דחוק ביותר, כי מן הפסוק מובן שזהו חזקו מיוחד המתאים ליהושע בלבד].

ועקב קושי זה ניתן היה לחשוב שפירוש המילה, תבוא" הוא, תביא" – אתה תכניס אותם לארץ ישראל, ולכן הוא זקוק לעידוד מיוחד, כפי שנאמר לפני כן בפרשת דברים¹⁶: "אותו חזק כי הוא ינחילנה את ישראל".

וכדי לשלול פירוש זה מצטט רש"י את לשון התרגום¹⁷, שהמשמעות הפשוטה של "אתה תבוא את העם הזה" היא, "ארי את תיעול עם עמא הדין" – אתה תיכנס עם ישראל – ואין מוציאים את המילה, תבוא" מידי פשוטה.

אך נותרה השאלה: כיצד מהווה "אתה תבוא את העם הזה" סיבה ל"חזק ואמץ"? על כך ממשיך רש"י ואומר "משה אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך...". מן הנאמר "אתה תבוא את העם הזה"¹⁸ – העם (שעמד לפני משה), ובראשם "ראשיכם שבטיכם זקניכם"¹⁹ – הרי ודאי שהזקנים¹⁹ "היו עמך", ואל לך לחשוש מפני "ואתה תנחילנה אותם", כי הם יסייעו לך.

כלומר, יהושע זקוק לחזקו כי "ואתה תנחילנה אותם", והמילים "אתה תבוא את העם

(14) פרשתנו שם, ו.
 (15) כהמשך הכתוב, וה' הוא ההולך לפניך גו' לא תירא ולא תחת". וראה ס"פ דברים.
 (16) א. לח. ועד"ז ואתה ג, כה: וחזקה ואמצוהו כי הוא יעבור גו' והוא ינחיל גו'.
 (17) ומ"מ לא כתב, "כתרגומי" – כי ההוכחה היא לא מפירוש התרגום, כי"א מפירוש הפשוט של התיבות, תבוא את העם": אלא שלתוספת ראי' מביא לשון התרגום, שגם התרגום מפרש כן.
 (18) ומתורץ עפ"ז למה מעתיק רש"י בהד"ה גם תיבת "הזה".
 (19) לשון הכתוב ר"פ נצבים.
 (19*) ואינו אומר (גם), "ראשיכם שבטיכם" – כי ה, "ראשיכם לשבטיכם" (כפרש"י שם) יכולים להיות עמו רק כאו"א בפ"ע בנוגע לשבט שלו – וכאן מדובר ע"ד העם הזה".

(* אבן בדפוס ראשון ועני דרש"י: כתרגומו (תרגו').

וילך

שיחות

הזה"ם חלק מן החיזוק, ש"זקנים שבדור יהיו עמך".

ג. השאלות על דברי רש"י, הכל לפי דעתן ועצתן

אך צריך להבין את המשך דברי רש"י "זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתן ועצתן":

מכך שרש"י אינו מסתפק באומרו "זקנים שבדור יהיו עמך", אלא מוסיף, "הכל לפי דעתן ועצתן", מובן, שלא זו בלבד שהזקנים יסייעו לו, אלא שהכל ייעשה לפי דעתם שלחם ועצתם. כלומר, לא זו בלבד שדעתו של יהושע לא תהיה מכריעה לבדה, אלא שהכל ייקבע לפי דעת הזקנים²⁰.

ותמוה:

א) מנין לומד זאת רש"י לפי פשוטו של מקרא?

ב) יותר מכך: בגמרא²¹ נאמר²², "אתה והזקנים שבדור עמהם". כלומר, יהושע עם הזקנים²³. ורש"י משנה שהם לא יהיו שוים, אלא "הכל לפי דעתן ועצתן"?

ג) כיצד ייתכן לומר שמשה מסר לזקנים את כל ההחלטה לפי דעתם, כאשר משה עצמו ביקש מהקדוש-ברוך-הוא בפרשת פינחס²⁴, "יפקוד ה'... איש על העדה" וסמך על יהושע, בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה .. בשתי ידיו...²⁵ כמנהיג²⁶ של ישראל. ובפסוק זה עצמו²⁷ נאמר

(20) וראה גם לקח טוב עה"פ: התייעץ בהם וחזק מהם אל תעשה דברי. אבל בדפוס ראשון דרש"י: אל תתנהג עמהם בדרך גדולה אלא עשה ע"פ דעתם ועצתם וזהו תשא (תבוא") את העם הזה כלומר שזה לך כו'. וראה לקמן הערה 23.
 (21) סנהדרין שם.
 (22) ובריי"ף ורא"ש שם הגירסא (ע"ד פרש"י כאן): זקנים שבדור עמך. וראה הגירסאות בדק"ס שם (אבל חזקן כולם שווה).
 (23) בפרש"י סנהדרין שם: על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם" – אבל זה אפשר לפרש שיהיו שווים (ראה הגירסא דלעיל הערה 20).
 (24) כו, טז.
 (25) פרש"י פינחס שם, כג.
 (26) ראה פרש"י שם, טז. שם, יח.
 (27) וראה במקומות שבהערה 16 (אלא ששם אי"ז מדברי משה ליהושע אלא ציווי ה' למשה).

הוספה

בשורת הגאולה

ג.

ויה"ר והוא העיקר – אַז יעדערער פון אונז זאָל ווערן אַ "שליח" אויף אַנזאָגן זיך, זיינע בני בית און אַלע אידן אַרום אים, אַז "הנה זה בא"1, "הנה אלקינו זה גו' זה ה' קוינו לו"2 (ב"פ זה3), והנה דוד מלכא משיחא, און אַז אליהו הנביא איז שוין מיט אַ טאָג פריער געווען אין טבריא4 און האָט אַנגעזאָגט וועגן ביאת משיח צדקנו.

ישי לומר, אַז וויבאַלד משיח קען קומען יעדער טאָג, "אחכה לו בכל יום שיבוא"5, און אליהו הנביא דאַרף אַנזאָגן אַ טאָג פריער אויף ביאת המשיח – קומט אליהו הנביא אין טבריא בפועל ממש יעדער טאָג און זאָגט אַן אויף ביאת המשיח (במיוחד) צו די וואָס שטייען אין אַ מעמד ומצב פון "אחכה לו בכל יום שיבוא" – אויך די וואָס זאָגן דאָס ניט בדיבור (כמנהג חב"ד)6, נאָר מ'טראַכט וועגן דעם, ובפרט ווען מ'זאָגט אין דעם באַוואוסטן קאַפיטל תהלים7 "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו".

... און אין דערויף קומט צו אַ ספּעציעלע הדגשה היינטיקן יאָר – סיי מצד דעם קאַפיטל תהלים אין וועלכן מ'זאָגט "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו", און סיי מצד די שלימות פון ארבעים שנה וואָס דעמולט איז שוין "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"8, ובפרט נאָך דעם וואָס מ'איז שוין אַריין (ושבעה ימים) אין שנת הנ"א

1) ל' הכתוב – שה"ש ב, ח.

2) ישע"י כה, ט. וראה תענית בסופה.

3) שמו"ר ספכ"ג.

4) ראה עירובין מג, ב: "אתא אליהו מאתמול . . . לבית דין הגדול", וב"ד הגדול, בטבריא עתידין לחזור תחילה" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

5) עיקר הי"ב מ"ג עיקרים.

6) ראה לקו"ש ח"ט ע' 282 ואילך.

7) פט, כא.

8) תבוא כט, ג.

„דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור“, כי גם משה רבינו היה „דבר“ ושולט – ומנין לומד רש"י שאצל יהושע הנהגה כזאת אינה אפשרית?³²

ג) מה מוסיף הסיום של דברי רש"י „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור“ להבנת הפסוק?³³

ד) מהי כוונת הביטוי „ולא שני דברים לדור“. רש"י מתכוין לשלול את הזקנים, ואם כך: (א) הוא היה צריך לומר „ולא הרבה דברים לדור“, או ביטוי דומה אחר. (ב) ומצד שני: מנין יודעים ש„ולא שני דברים לדור“, אולי רק „ולא שבעים ואחד“, אך „שנים“ אפשרי שיהיו? ובמיוחד כאשר מוצאים³³: „הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם“?

ה. „העם הזה“ – כולל הזקנים וכולל הפחותים

ההסבר לכל זה הוא:

התואר „העם הזה“ אינו כינוי למעלתם של ישראל³⁴. ויוצא, שבמילים „אתה תבוא את העם“ הכוונה היא שיהושע יהיה גם בחד עם הפחותים³⁵ שבישראל. ומצד שני, מן הנאמר „העם הזה“ מובן, שהכוונה היא לכל העם, כולל העומדים בראש, הזקנים.

לפיכך מסביר רש"י שהפסוק מתכוין לומר שני דברים:

32) בחדא"ג סנהדרין שם כתב דמשה לא ה' יכול לישא את העם [ראה בהעלותך שם, יא"ב. שם, יד. ועד"ו דברים שם, ט. שם, יב], מצד המקבלים שהיו טרחנים וסרבנים . . . ולכך אמר משה ג"כ ליהושע . . . הזקנים שבדור עמך שלא תוכל לישא אותם לבדך אבל הקב"ה א"ל כי אתה תביא שנתן לו כח והנהגה אלקית לפי הדור והוא המקבלים ההנהגה (אלקית) שהיו בעלי תורה וכו' ליכנס לארץ כו' – אבל בפרש"י (פינחס שם, ט) מפורש גם בציווי ה' אצל יהושע (בנוגע לדור שנכנסו לארץ): דע שטרחנין הם סרבנים הם כו'. ועד"ו בפרש"י ואתחנן ג, כח.

33) בגמרא אפ"ל: (א) מפרש ומאריך יותר. (ב) הוא הוראה וכו' לומן אחר. אבל רש"י לא בא אלא לפרש הכתובים כו'.

34) וארא ו, ו. כו.

35) ראה פרש"י בהעלותך שם, א. וראה שער היחוד והאמונה רפ"ז: עם מלשון עוממות כו' [שזהו גם כשכתוב „עמי“ – כשהם כשרים] (פרש"י שם) – כמוכין].

36) להעיר ג"כ מכלי יקר כאן: כי יש בבנ"ג גם מוקצים שנק' בשם עם, עיי"ש בארוכה.

„ואתה תנחילנה אותם“, שיהושע ינחיל את ארץ ישראל לבני ישראל. כיצד, אפוא, מפרש רש"י בדברי משה „הכל לפי דעתן ועצתן“?

ד. השאלות על דברי רש"י „אבל הקב"ה... טול מקל... דבר אחד לדור...“

בהמשך אומר רש"י: „אבל הקדוש-ברוך-הוא אמר ליהושע: כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם – תביא על כרחם. הכל תלוי בך. טול מקל והך על קדקדן. דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור.“ ואין מובן:

א) כאמור לעיל (סעיף א), מפרש רש"י רק את הקשיים בפסוק הנידון. ומהו הקושי בפסוק שבגללו מוכרח רש"י לומר „אבל הקדוש-ברוך-הוא אמר...“, ולפרש את הפסוק המאוחר יותר „כי אתה תביא...“²⁸

ב) מההרחבה בלשון רש"י²⁹ – „תביא על כרחם הכל תלוי בך טול מקל והך על קדקדן“ ברור, שלא זו בלבד שהקדוש-ברוך-הוא שלל הנהגה של „הכל לפי דעתן ועצתן“, ולא זו בלבד שהם יהיו שווים ליהושע, או כיוצאים לו, אלא יותר מכך: לדעתם של זקנים אלו לא יהיה כלל משקל, יהושע אינו צריך כלל להתחשב בהם – „טול מקל והך על קדקדן“³⁰ –

ואין מובן: אמנם „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור“, ויהושע הוא ה„דבר“ והמנהיג היחיד של ישראל, אך מנין ההכרח שהזקנים לא יסייעו לו? הרי למשה רבינו עצמו היו „שבעים זקנים“ אשר „ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך“³¹, ומכך מובן שאין זה סותר לכלל

28) ולהעיר מחוקקני כאן ולקמן פסוק כג (שמפרש בכל מקום רק מה שנוגע על אחר).

29) ובפרט שבגמרא איתא רק „טול מקל כו'“. ובלקח טוב עה"פ: הכל יורו תחת רשותך טול מקל כו'.

30) בדברי דוד (הובא בש"ח) כאן: „ואי"ז סותר מ"ש זקנים שבדור עמך דגם זה אמת שלענין עצה תטול עצה מהזקנים אבל לענין הכח והממשלה לא יהי' רק לך לבדך“ – אבל (נוסף שמ"מ ה"ו סותר ל, הכל לפי דעתן ועצתן“, ככפנים – הרי) מאריכות לשון רש"י משמע שגם עצה אי"צ ליטול מהם, ככפנים.

31) בהעלותך יא, זו. ולהעיר ג"כ משרי אלפים כו' – יתרו יח, כא ואילך. דברים א, ט ואילך.

הוא יהיה עמך...", ואילו „הכל” – הכוונה חוץ מזה, „משא העם”. וגם זה מוסיף ל„חוק ואמץ”, שהוא כלל לא יצטרך לדאוג ל„משא העם”, כי את זאת יעשו הזקנים⁴⁰.

ז. לפי דברי הקב"ה ינהיג יהושע גם את „משא העם”

אך עדיין אין הכל „חלק”, כי בן החמש למקרא מניח שיהושע קיבל את הנהגת משה לכל פרטיה⁴¹, ולא רק בקשר למלחמה וחלוקה. ובמיוחד כאשר הקדוש־ברוך־הוא ציוה על משה רבינו לא רק לסמוך את יהושע, אלא גם „ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל”⁴², והקדוש־ברוך־הוא אמר „וצוית⁴³ אותו, על ישראל דע שטרחנין הם סרבנים הם”⁴⁴ כו”⁴⁵ – ומכל זה מובן, שיהושע קיבל גם את „משא העם”.

וצריך להשיב בדוחק, שרק „דעתו ועצתו” היו של הזקנים, אך את המעשה בפועל בצע יהושע, ולכן גם זאת נקראת הנהגה,

אך רש”י שולל דוחק זה וממשיך שאת הנאמר „תבוא את העם הזה” – ש„זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתו ועצתו”, אמר רק משה. „אבל הקדוש־ברוך־הוא אמר ליהושע... תביא על כרחם...” – שהוא ינהיג גם את „משא העם”⁴⁶.

(40) ועפ”ז יומתק זה שבדברי משה לבני (פרשתנו שם, ב ואילך) לא אמר משה מה יהי’ בנוגע ל„משא העם” [אף שאמר להם „וה’ אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה”] רק אמר להם ד„יהושע הוא עובר לפניך גו” (שכיבוש הארץ יהי’ על ידו) – כי ב„משא העם” לא יהי’ (לדעת משה) חידוש על הנהגה לפני” (בנוגע ליהושע), כי יהי’ ע”י הזקנים כבימי משה.

(41) ועייג”כ פרש”י פינחס שם, טז: שירשו בני את גדולתי .. א”ל הקב”ה .. כדאי הוא יהושע כו’.

(42) פינחס שם, כ.

(43) שם, יט ובפרש”י. ועד”ו בפ’ ואתחנן ג, כה ובפרש”י: וצו את יהושע, על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות.

(44) ולהעיר שלשון זה (טרחנין סרבנים) כתב רש”י בפ’ בהעלותך (שם, יז) בנוגע ל„משא העם”. וראה בדברים א, יב (גבי שרי אלפים כו’).

(45) וראה פרש”י פינחס שם, טז: מנהיג שיהא טובל כל אחד ואחד לפי דעתו. פרש”י שם, יח: שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד.

(46) ולהעיר שבדברי משה נאמר רק „חוק ואמץ” ולא

(א) מן הנאמר „העם הזה” – כולל הזקנים – לומדים ש„זקנים שבדור יהיו עמך”.

(ב) מן ההדגשה „העם” לומדים, שיהושע יהיה ביחד („את – עם”) עם הפחותים שבישראל, וכיצד אפשרי הדבר? מסביר רש”י: „הכל לפי דעתו ועצתו”: לזקנים תימסר כל הדעה והעצה, ממילא שווה יהושע בענין זה לשאר העם.

ו. יהושע – מלחמה; הזקנים – „משא העם”

כיצד מתאימה ההוראה „הכל לפי דעתו ועצתו” עם העובדה שמשה סמך את יהושע כמנהיג ישראל, כאמור בפרשת פינחס – זאת מסביר רש”י בפירושו שם:

על המילים „אשר יצא לפניכם”³⁶ מפרש רש”י: „לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חילותיהם למלחמה...”. כלומר, משה רבינו חיפש עבור ישראל מלך שיוליכם למלחמה. וכן כבר ציוה משה³⁷ שיהושע ינהיל את ארץ ישראל – חלוקת הארץ, שבאה לאחר כיבוש הארץ במלחמה. אך (לפי פירוש רש”י) אין מוזכר שמשה חיפש מנהיג שיקבל על עצמו את „משא העם”, הנהגת העם בענינים הפנימיים.

מי יטפל בענינים אלו? אצל בן החמש למקרא אין זו שאלה כלל: כשם שאצל משה רבינו עצמו עזרו שבעים הזקנים „במשא העם”, חשב משה שהם ימשיכו לעשות זאת (לבדם³⁸). אבל מלך למלחמה יכול להיות רק אחד, ולכן חיפש משה „איש על העדה” וסמך את יהושע³⁹.

אם כך, אין סתירה בין העובדה שמשה חיפש „איש על העדה” לבין דבריו כאן „הכל לפי דעתו ועצתו” – כי כאן הוא הבדיל בין התפקידים: „תנחילנה אותם” – רק „אתה”, והו’ הוא ההולך” – ביטוי המצביע על מלחמה^{39*} – „לפניך

(36) פינחס שם, יז.

(37) ראה הערה 16.

(38) וזה שאצל משה „נשאו אתך” (משא”כ יהושע לא ישא במשא העם) – כי „פני משה כחמה פני יהושע כלבנה” (פרש”י פינחס שם, כ), ולכן חשב משה שאין בכוחו של יהושע כ”א ש„יצא לפניכם גו” למלחמה.

(39) להעיר ממשות לב, כה. מסעי לך, יז.

(39*) שופטים כ, ד. תצא כג, טו.

לזכות

כ”ק אדוננו מורנו זרבינו

מלך המשיח

ויה”ר שע”י קיום הוראת

כ”ק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן ה’תשמ”ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק’,

שההכרזה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא’

יחי אדוננו מורנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

ח. יהושע שולט גם על הזקנים

בנוסף להבדל בלשון הפסוקים, שכאן כתוב „תבוא” ושם „תביא”, יש עוד הבדל ביניהם: כאן כתוב „העם הזה”, ושם „את בני ישראל”⁴⁷, ש„בני ישראל” הוא שם המורה על מעלת⁴⁸ ישראל (לא כתואר „העם הזה”, כאמור לעיל בסעיף ה’).

מכך שהתורה משנה מן הנאמר לפני כן, וכותבת בפסוק „תביא” את התואר „בני ישראל”, מסיק רש”י שבכך היא מוסיפה עוד ענין: לא זו בלבד שיהושע ינהיג „במשא העם” של כלל ישראל, הוא גם ימשול על אנשי המעלה שבישראל, הזקנים.

ולכן, לא זו בלבד ש„תביא על כרחם הכל תלוי בך”, שלא כאצל משה כשהזקנים „נשא אתך במשא העם”, אלא אף יותר מכך – „טול מקל ורחל על קדקדן”: יהושע ימשול על הזקנים כמו על שאר ישראל, ולזקנים לא תהיה כלל דעה ועצה „במשא העם”.

ט. „דבר אחד” – יהושע אינו מנהיג בדרכו של משה

אך לפי זה יוצא, שהנהגת יהושע היא בדיוק ההיפך מהנהגת משה: אצל משה רבינו סייעו הזקנים „במשא העם”, ואילו אצל יהושע לא היתה לדעתם שום חשיבות. ואין מובן: יהושע היה משרת משה⁴⁹ אשר „לא ימיש מתוך האהל”⁵⁰, ו„פני משה כחמה מפני יהושע כלבנה”⁵¹, אשר אורה נובע מאור החמה. וכיצד ייתכן שהנהגתו תהיה להיפך מהנהגת

ורצו גו”מ (וראה לעיל הערה 43), ורק הקב”ה אמר (פרשתנו שם, יד) „קרא את יהושע גו’ ואצונו גו”’, ויצו את יהושע גו’ ויאמר חזק ואמץ” (שם, כג).

47) ראה גם כלי יקר כאן. ש”ך עה”ת פרשתנו שם, כב.

48) ראה וישלח לב, כט.

49) משפטים כד, יג (וראה פרש”י שם). תשא לג, יא.

בהעלותך שם, כח.

50) תשא שם.

51) נסמן לעיל הערה 38.

(* בס”פ דברים: ואת יהושע צויתו גו’ – אבל זה לפני הציווי ד’ ואתחנן שם, וצו את יהושע וחקקהו ואמצוהו גו”’. ולהעיר מתוספות הדר זקנים כאן.

רבו⁵² – משה רבינו?

על כך ממש”ך רש”י ואומר „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”, ובכך הוא שולל בדרך רמז גם את שליטת משה רבינו, ולא רק את שליטת הזקנים:

בחי משה היה יהושע משרתו והתמסר כולו להנהגת משה. אך כאשר מגיעה העת שיהושע יהא מנהיג, אין כלל מקום לדרכו של משה רבינו. בזמן יהושע צריך לנהוג כנדרש מצד מהותו של יהושע, כי אילו ינהג יהושע בדרכו של משה, יהיו „שני דברים”: יהושע ומשה (שיהושע נוהג בדרכו)⁵³.

וכיון ש„דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”, שונה הנהגת יהושע מהנהגת משה, משה מסר חלק ממשא העם לזקנים (על ידי „ואצלת”), ואילו יהושע אינו זקוק להם.

רק ביציאת מצרים היו „אהרן ומשה”, כי שם לא היה ענין של „דבר לדור”, אלא ביצוע השליחות של הוצאת „בני ישראל מארץ מצרים” בדיוק לכל פרטיה.

י. שני הפסוקים השונים – שתי דרגות אצל יהושע

מ„יינה של תורה” אשר בפירושו רש”י:

בתורת החסידות⁵⁴ מוסבר שאצל יהושע יש שתי דרגות: א) כמשרת משה ומקבל ממנו. ב) כשלעצמו, לאחר הסתלקות משה, בדרגת נער וקטנות.

אך יש יתרון דוקא בדרגת נער וקטנות, כנאמר⁵⁵ „כי נער ישראל (והדוקא לכן) ואוהבהו” – כי דוקא בדרגה זו קיימת התבטלות עצמית⁵⁶ וקבלת עול מלכות שמים

52) ובפרט שזהו הטעם שנתמנה יהושע על העדה – פרש”י פינחס שם, טז.

53) ראה ער”ז – לענין האבות, אדמו”ר הצ”צ בחי אדמו”ר האמצעי – לקו”ש ח”ה ע’ 373 ואילך.

54) ד”ה כי נער ישראל תרס”ז (בהוספות להמשך תרס”ז (בהוצאת תנש”א – ס”ע תקעה)). וראה אוה”ת תנוכה שג, א. המשך תער”ב ח”ג ע’ א”תמ”ד. ועוד.

55) הושע יא, א.

56) ראה בארוכה אוה”ת בשלח ע’ שפכ ואילך. וראה ג”כ אוה”ת ואתחנן (ע’ פו) שהעילוי עיי”ז שהכניסה לארץ

יותר מאשר בעבודה מצד גדלות, במוח ובלב, ולכן דוקא אז „ואוהבהו” – מצד עצמותו ית”ש⁵⁷.

וזהו ההבדל בין שני הפסוקים: הפסוק „אתה תבוא את העם הזה” מבטא את דרגת יהושע כמקבל משה, ובדרגת משה ישנו ענין הזקנים – זה שקנה חכמה⁵⁸ – עבודה שכלית שעל-פי טעם ודעת. ואילו הפסוק „אתה תביא את בני ישראל” הוא דבר הקדוש ברוך הוא ליהושע, מצד מעלת ההתבטלות של יהושע – „נער ישראל ואוהבהו” – ומצד דרגת ההתבטלות, שמעל לטעם ודעת, אין צורך להזקק לזקנים שקנו חכמה⁵⁹.

יש לומר, שענין זה נרמז גם בהבדל שבין האותיות של „תבוא” ושל „תביא” – „תבוא” בוא”ו, ו„תביא” ביו”ד⁶⁰:

„היו”ו מורה על המשכה מלמעלה למטה”⁶¹ – מחוץ לעצמיות, ולכן היא מדוד ומגבל. ובעבודה הרוחנית זו העבודה השכלית, שעל-פי טעם ודעת, שבה נזקקים ל„זקנים” המשגיחים שהמשכה וההשפעה יופנו למקום המתאים.

לעומת זאת „היו”ד שהיא בחינת נקודה לבד”⁶¹, מורה על התבטלות⁶², ומצד עבודה זו

היתה ע”י יהושע הוא ע”ד זה ש„בעבודה שע”י בחי אספשא”מ זהו בחי”ו שע”י בא לבחי”ו בכל מאד] כו”’. וראה ג”כ לקו”ש ח”ט [המתורגם] ע’ 13 הערה 65. שם ע’ 58.

57) סד”ה כי נער ישראל שם.

58) תוי”כ (ופרש”י) קדושים יט, לב. קדושין לב, ב.

59) ולהעיר מזהר פרשתנו (דלעיל הערה 7): חד תבא

לבשרא לי’ דיינוול לארעא* כו’ וחד תביא לבשרא לי’ שלטנותא על ישראל כו’ – כי מצד מדרגת משה (שלא נכנס לארץ) צריך באווארעניש שיהושע יכנס לארץ**,* משא”כ מצד הקב”ה כו’.

60) ראה מנחת שי כאן: קדמא וא”ו תניינא י”ד.

61) אגה”ת פ”ד.

62) באגה”ת מפרש דהיו”ד קאי על חכמה

(שוהי מדרגת משה כידוע) – אבל שם קאי ביו”ד – ההתחלה) דשם הוי’, והכוונה כאן לזה שספ”ל המל’ (חכמה תתאה) היא ג”כ יו”ד (פרדס עער האותיות פ”ג). ולהעיר מהענין דשני יודיין יו”ד דשם הוי’ ויו”ד – (סיום) דשם

(* ורש”י לא פירש כן – כי זה שיהושע יכנס לארץ מפרש כמ”פ לפ”ז ואין בזה חידוש.

** ראה ג”כ תוספות הדר זקנים כאן.

אין נזקקים ל„זקנים”, ואדרבה – מצד דרגת ה„יו”ד” נגרם גם אצל הזקנים ענין של התבטלות, „תביא על כרחם .. טול מקל והך על קדקדן”.

יא. ההוראה: עיסוק בהפצת המעיינות בדורנו

ההוראה לפועל מפירושו רש”י זה:

כאשר דורשים בתקופתנו שכל אחד חייב להקדיש זמן להפצת התורה והיהדות בכלל, ובמיוחד בעשרת המבצעים הידועים⁶³, ושכל זה צריך להיות חדור ב„פוצו מעיינותיך חוצה” – יש הטוענים שבדורות שעברו לא היתה הנהגה ודרך כזאת, בדורות הקודמים לא עסקו בהתלהבות כזאת באהבת ישראל. ואם עד השנים האחרונות, כאשר הגיע כ”ק מו”ח אדמו”ר לאמריקה לא היתה דרך כזו – כיצד ייתכן להתחיל לנהוג בדרכים „חדשות”?

על כך עונים: „דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור”, ייתכן שבדורות הקודמים לא נזקקו לעבודה כזו, אך בדורנו

ובדומה למאמר והוראת חז”ל⁶⁴, שכשהגיעו לבבל (וכך – בבל של התקופות) ו„בקעה מצא”, הרי „וגדר בה גדר”,

– והרבי הנשיא אומר שבתקופתנו הכרחי לעסוק בהפצת המעיינות חוצה. ויותר מכך, באגרת הקודש המפורסמת של הבעל”ש טוב נאמר שבכך תלויה ביאת המשיח.

צריך, אפוא, לנהוג בדרך של „דבר” ומנהיג הדור הזה,

שכל אחד חייב לבצע עבודה זו, ועל ידי כך קא אתי מר דא מלכא משיחא בקרוב ממש.

(משיחות ש”פ נצו”ר. תש”ל,

ש”פ האזינו תשל”א).

אדני” (זח”ג רמד, ב. יהל אור ע’ תרפ”ט. אוה”ת ויצא, קצר, ב. רד, א. (כרך ה’) ע’ 1718 ואילך. ועוד).

63) בפרטיות: מבצע אהבת ישראל, חינוך, תורה,

תפלין, מזוזה, צדקה, (בית מלא ספרים – יבנה והכמ”א),

נרות שבת קודש, כשרות, טהרת המשפחה.

64) עירובין ו, א. ק. ב. חולין קי, א.